

Hastaların Ameliyat Öncesi Dönemde Korku Düzeyleri İle Öğrenim Gereksinimleri Arasındaki İlişki/ *Relationship between Patients' Fear Levels and Learning Needs at Preoperative Period*

Nurten TAŞDEMİR¹, Dilek YILDIRIM TANK², Banu Ece ÇETİNKAYA³.

1. Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, ntasdemir@gmail.com,

2. Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, dilek8488@windowslive.com,

3. Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi, banuececetinkaya@gmail.com,

Gönderim Tarihi | Received: 18.08.2020, Kabul Tarihi | Accepted: 30.01.2021, Yayın Tarihi | Date of Issue: 1.04.2022, DOI: 10.25279/sak.754871

Atf | Reference: Taşdemir, N.; Yıldırım Tank, D.; Çetinkaya, B.E. (2022). Hastaların Ameliyat Öncesi Dönemde Korku Düzeyleri İle Öğrenim Gereksinimleri Arasındaki İlişki. *Sağlık Akademisi Kastamonu (SAK)*, 7(1), s.47-58

Öz

Giriş: Cerrahi müdahale geçirecek hastaların %60-80'inin ameliyat öncesinde sürece yönelik korku hissettikleri ve korkunun cerrahi süreci olumsuz etkilediği bilinmektedir. Yaşanılan bu korku hastaların öğrenme gereksinimlerini de etkilemektedir. **Amaç:** Bu araştırma cerrahi müdahale geçirecek hastaların yaşadığı korku ile öğrenim gereksinimleri durumları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapıldı. **Yöntem:** Araştırma, Eylül 2018- Ocak 2019 arasında Batı Karadeniz bölgesinde yer alan bir üniversite hastanesinin genel cerrahi kliniğinde ameliyat olmak için kabul edilen hastalar üzerinde yapıldı. Verilerin toplanmasında "Hasta Tanılama Formu", "Hasta Öğrenim Gereksinimleri Ölçeği" ve "Cerrahi Korku Ölçeği" kullanıldı. **Bulgular:** Araştırmaya katılanların %85.6'sının 18-65 yaş aralığında olduğu, %43.2'sinin lise eğitim düzeyinde, %57.6'sının kronik hastalığının bulunmadığı saptandı. Ameliyat öncesinde hastaların hasta öğrenim gereksinimleri puanı ile sosyodemografik özellikleri arasındaki ilişkinin incelendiği analiz sonuçlarına göre yaş, eğitim düzeyi, kronik hastalık durumu değişkenleri ile hasta öğrenim gereksinimleri ölçeği puanı arasında anlamlı ilişki saptandı ($p < 0.05$). **Sonuç ve Öneriler:** Araştırma sonucunda hastaların yaşadıkları korku ile öğrenme gereksinimleri arasında istatistiksel olarak anlamlı olmamakla birlikte, negatif yönde zayıf bir ilişki bulundu. Ayrıca ameliyat olacak genel cerrahi hastalarının öğrenim gereksinimlerinin yüksek olduğu bulundu. Çalışma farklı hasta gruplarında ve daha kapsamlı örneklemeler üzerinde denenerek kesin yargılara ulaşılabilir.

Anahtar Kelimeler: Cerrahi, Hasta, Korku, Anksiyete, Öğrenme Gereksinimi.

Abstract

Background: It is known that 60-80% of the patients who will undergo surgical intervention feel fear about the preoperative process and the fear affects the surgical process negatively and also affects the learning needs of the patients. **Aim:** This study was conducted to determine the relationship between the fear experienced by patients undergoing surgical intervention and their learning needs. **Methods:** The study was conducted on patients in the general surgery clinic of a university hospital in the Western Black Sea region between September 2018 and January 2019. "Patient Identification Form", "Patient Learning Needs Scale" and "Surgical Fear Scale" were used to collect data. **Results:** It was determined that 85.6% of the participants in the study were between the ages of 18-65, 43.2% were at the high school education level, and 57.6% had no chronic disease. According to the results of

the analysis examining the relationship between the patients' educational needs score and their sociodemographic characteristics before surgery, a significant relationship was found between the variables of age, education level, chronic disease status and the score of the patient education needs scale ($p < 0.05$). Conclusion and Suggestions: As a result of the study, a weak, negative correlation was found between the fear experienced by the patients and their learning needs, although it was not statistically significant. In addition, it was found that general surgery patients who will undergo surgery have high educational needs. Final judgements can be reached by testing the study in different patient groups and on more comprehensive samples.

Keywords: Surgery, Patient, Fear, Anxiety, Learning Needs.

1. Giriş

Dünya Sağlık Örgütüne göre sağlık, sadece hastalık ve sakatlığın olmayışı değil, fiziksel, sosyal ve zihinsel yönden tam bir iyilik hâlidir (WHO, 2020). Bireyler yaşamları boyunca fizyolojik olarak bazı aksaklıklar yaşayabilmekte, sağlıklarını kaybederek tedavi ve bakım hizmetlerine gereksinim duyabilmektedirler (Avşar & Kaşıkçı, 2009). Hastalık süreci boyunca hastanede yatma, bağımlılık durumu, günlük yaşam aktivitelerini yerine getirememesi, sorumlulukların aksaması ve belirsizlik durumu gibi nedenler hastalarda korku ve anksiyeteye yol açmaktadır. Herhangi bir cerrahi girişim geçirme durumu insan hayatında önemli yer tutan olağandışı bir durumdur. Cerrahi girişim nedeniyle oluşan strese hem fizyolojik (sıvı kaybı, ilaçlar, haraket kaybı vb.) hem de psikolojik (korku, endişe vb.) faktörler etkili olmaktadır (Jlala ve diğ., 2010).

Cerrahi müdahale hem hastalar hem de aileleri için olumsuz bir deneyimdir. Ameliyat geçirecek olan hastalar, yaşamları ve gelecekleriyle ilgili büyük bir korku ve endişe hissedebilirler. Özellikle daha önce ameliyat deneyimi olan hastaların çoğunda duygusal bir reaksiyon olarak ameliyat korkusu görülmesi beklenen bir olaydır (Theunissen ve diğ., 2014). Planlanan ameliyat öncesi, bekleyen hastaların çoğu normal olarak kabul edilen bu korkuyu tanımlar. Ameliyat zamanı yaklaştıkça hastalarda yaşamları ve geleceği ile ilgili korku ve endişe boyutu artarak devam etmektedir (Theunissen ve diğ., 2014). Korku, kişinin sağlığına zarar verebilecek gerçek bir fiziksel tehdit veya tehlike düşüncesinin neden olduğu endişeden kaynaklanan güçlü bir duygusal tepki olarak da tanımlanmaktadır (Öz, 2010; Karaman & Bağdigen, 2017). Ameliyat öncesi cerrahi korku, cerrahi işlem geçirmeyi bekleyen hastaların çoğunda görülebilen duygusal bir tepkidir (Stirling ve diğ., 2007). Cerrahi müdahale geçirecek hastaların %60- 80'inde farklı derecelerde kaygı ve korku yaşadıkları bildirilmiştir (Jlala ve diğ., 2010). Yaşanılan bu endişe hastanın kişilik özelliklerine, önceki deneyimlerine, ameliyat sonrası yaşanacak ağrı ya da belirsizliğin yanında uygulanacak cerrahi girişimin büyüklüğüne, anestezi tipine bağlı olarak değişiklik gösterebilir (Shafer ve diğ., 1996; Kindler ve diğ., 2000). Artan korku ve endişe cerrahi sonrası bazı olumsuz durumların ortaya çıkmasına neden olabilir (Gürsoy ve diğ., 2016). Hastalar artan korku ve endişe yaşadıklarında, ameliyatla ilgili risk faktörleri (örneğin, morbidite ve mortalite oranlarında artış; cerrahi bölgelerin iyileşmesinin gecikmesi; hastanede kalış süresinin uzaması; anestezi ve analjeziklerin daha fazla kullanılması) daha da artmaktadır (Christian ve diğ., 2006; Stirling ve diğ., 2007).

Tehdit edici bir olay karşısında yeniden uyum sağlamaya çalışan bireyler, olayı objektif yorumlama ve etkili baş etme davranışları geliştirmek için bilgi arayışı içine girerler (Çatal & Dicle, 2008). Bu aşamada hastalar ile sürekli etkileşim hâlinde olan hemşirelere büyük görev düşmektedir. Hemşireler bu dönemde kanıta dayalı uygulamalarla güçlendirdikleri bilgi ve birikimleri ile hastalarına etkili bakımı vermekle yükümlüdürler (Özer ve diğ., 2002). Cerrahi

müdahale için hastaneye yatan ve ameliyat geçiren hastaların normal yaşantılarına dönebilmeleri için yaşadıkları bu olağan dışı durum ile ilgili bilgi gereksinimi oldukça fazladır. Birey bu süreçte normal bir yetişkinden daha fazla ilgi, açıklama, kabul görme ve yardım gereksinime ihtiyaç duyar (Erdil & Özhan Elbaş, 2001). Ameliyat öncesi dönemde bilgi eksikliği giderilemeyen hastalar hem ameliyat öncesi hem de ameliyat sonrası dönemde ağrı, öfke, bilinmezlik korkusu, eski yaşantısına dönememe, anksiyete, uyku düzensizliği gibi çeşitli sorunlar yaşayabilmektedirler. Tüm bunların sonucunda ameliyat sonrası görülebilecek fizyolojik komplikasyonların görülme riski artmakta ve dolayısıyla da hastanede kalış süreleri de uzamaktadır (Selimen & Andsoy, 2011; Gürlek & Yavuz, 2013). Hasta ve ailesinin hastaneye yatış anından itibaren bilgilendirilmesi, muhtemel taburcu olma durumunun ve ihtiyaçların önceden tahmin edilmesi ve gereken önlemlerin alınması ile ameliyat sonrası görülebilecek komplikasyonların ve hastanede gereksiz kalışların azaltılabildiği bildirilmiştir (Fedai ve diğ., 2010).

Tüm bu unsurlar ele alındığında, cerrahi müdahale geçirecek hastaların yaşadıkları korkunun öğrenme gereksinimlerini arttırdığı düşünülmüştür; ancak Türkiye’de yaklaşmakta olan bir ameliyatla karşı karşıya kalan kişilerin yaşadığı korku ile öğrenim gereksinimleri durumları arasındaki ilişki konusunda yapılan bir çalışma yoktur. Bu nedenle cerrahi kliniklerde yatan hastaların yaşadıkları cerrahi korku düzeyi ile öğrenim gereksinimleri düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla bu çalışma planlanmıştır.

2. Gereç ve Yöntem

2.1 Araştırmanın Modeli

Araştırma, tanımlayıcı – analitik bir çalışmadır.

2.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, Batı Karadeniz Bölgesinde bulunan bir üniversite hastanesinin genel cerrahi kliniğinde Eylül 2018- Ocak 2019 arasında ameliyat olmak için kabul edilen hastalar oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini genel cerrahi servisine yatışı yapılmış, Türkçe konuşabilen ve anlayabilen, 18 yaş üzerinde olan, herhangi bir psikiyatrik tanı almamış olan, genel durumu görüşmeye uygun olan ve araştırmaya katılım için gönüllü olan hastalar (n=125) oluşturmuştur. Araştırmaya katılmayı kabul etmeyen, 18 yaşın altında olan, genel durumu araştırmaya uygun olmayan hastalar ve örnekleme başlangıçta alındığı hâlde, sonrasında herhangi bir nedenle klinikten ayrılan, araştırmadan ayrılmak isteyen ya da genel durumu kötüleşen hastalar örneklemden çıkartılmıştır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanmasında “Hasta Tanılama Formu”, “Hasta Öğrenim Gereksinimleri Ölçeği” (Çatal & Dicle, 2008) ve “Cerrahi Korku Ölçeği” (Bağdigen & Karaman Özlü, 2018) kullanıldı.

2.3.1. Hasta Tanılama Formu

Literatür (Taşdemir ve diğerleri, 2010) dikkate alınarak hazırlanan “Hasta Tanılama Formu”nda hastaların yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu gibi sosyodemografik özelliklerini sorgulayan 4 soru ve sağlık öyküsünü belirlemeye yönelik (daha önce ameliyat olma, kronik hastalık, sigara kullanımı vb.) 6 soru olmak üzere toplamda 10 soru yer almaktadır.

2.3.2. Hasta Öğrenim Gereksinimleri Ölçeği (HÖGÖ)

Bubela ve ark. tarafından 1990 yılında hastaların taburculuk anında bilgi gereksinimlerini belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Galloway ve Graydon'un 1996 yılında 250 dahiliye hastası ile yaptıkları revizyon çalışmasında beş alt boyutuyla güçlü bir faktör yükü ortaya koymuştur. Ölçeğin Türkiye'deki geçerlik ve güvenilirlik çalışması, 2008 yılında Çatal ve Dicle tarafından batın cerrahisi geçiren hastaların taburculuktaki bilgi gereksinimleri incelenerek yapılmış ve geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı olduğu bildirilmiştir.

Ölçek maddeleri likert tipi ölçekleme yöntemi ile “1 = önemli değil”, “2 = biraz önemli”, “3 = ne az ne çok önemli”, “4 = çok önemli”, “5 = son derece önemli” şeklinde puanlanmaktadır. Ölçeğin değerlendirmesi her bir alt boyut ve ölçek toplam puanı üzerinden yapılmaktadır. İlaçlar “8-40”, yaşam aktiviteleri “9-45”, toplum ve izlem “6-30”, duruma ilişkin duygular “5-25”, tedavi ve komplikasyonlar “9-45”, yaşam kalitesi “8-40” puan ve cilt bakımı “5-25” puan arasında puanlanmaktadır. Ölçek sonucunda elde edilen puanlar, 50-250 arasında değişmektedir. Ölçekten alınan toplam puan arttıkça bireylerin öğrenim gereksinimleri de artmaktadır. Yüksek puanlar, öğrenim gereksiniminin önem düzeyini göstermektedir. Ölçeğin orijinalinde Cronbach Alpha değeri 0.95 olarak bulunmuştur. Madde toplam puan korelasyonları $r = .69$ ile $r = .85$ arasında bulunmuştur. Türkçe'ye uyarlanan ölçeğin Cronbach Alpha değeri 0.93 olarak bulunmuştur. Madde toplam puan korelasyonları $r = .20$ ile $r = .66$ arasında bulunmuştur (Çatal ve Dicle, 2008; Bubela et al., 1990). Yapılan araştırmada ölçeğin Cronbach Alpha değeri 0.95 olarak bulunmuştur.

2.3.3. Cerrahi Korku Ölçeği (CKÖ)

Bu ölçek; Theunissen ve ark. (2014) tarafından elektif cerrahi geçiren hastalarda ameliyatın kısa ve uzun dönem sonuçlarından kaynaklanan korku derecesini tahmin etmek amacıyla geliştirilmiştir (Theunissen ve diğ., 2014). Cerrahi korku ölçeğinin Türkiye'deki geçerlilik güvenilirlik çalışması Bağdigen ve Karaman Özlü (2016) tarafından yapılmıştır. Hastanın cerrahi prosedürde cerrahi girişime maruz kaldığında ameliyatın çeşitli yönlerinden ne kadar korktuğunu değerlendirmeyi sağlar. 0 ile 10 puan arasında değerlendirmenin yapıldığı sekiz maddelik Likert tipi bir ölçektir. Seçenekler “hiç korkmuyorum” (0) ve “çok korkuyorum” (10) arasında değişmektedir. Ölçek, her biri ameliyatın kısa ve uzun vadeli sonuçlarıyla ilişkili korku kaynağıyla ilgili dört maddeden oluşan iki alt boyut içermektedir. 1.- 4. kadar olan maddeler ameliyatın kısa vadeli sonuçlarından duyulan korkuyu, 5. - 8. maddeler uzun vadeli sonuçları sorgular. Ölçekteki toplam puan iki alt boyutun puanları eklenerek hesaplanır. Her alt boyutta minimum puan 0, maksimum puan 40'dır. Minimum ölçek puanı 0 ve maksimum ölçek puanı 80'dir. Ölçekte yüksek puanlar, algılanan korku derecesinin yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçeğin Cronbach Alpha katsayısı toplam ölçek için 0.95 bulunmuştur (Bağdigen & Karaman Özlü, 2018). Yapılan araştırmada, ölçeğin Cronbach Alpha değeri 0.85 olarak bulunmuştur.

2.4. Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırmanın istatistiksel analizleri SPSS 22.0 paket programında yapılmıştır. Çalışmada yer alan nitel değişkenlere ait tanımlayıcı istatistikler frekans ve yüzde ile; nicel değişkenler ortalama, standart sapma, minimum ve maksimum değerleriyle verilmiştir. Normal dağılıma uygunluk Shapiro-Wilk ve Kolmogorov-Smirnov testleri ile incelenmiştir. Normal dağılım göstermeyen nicel değişkenlerin 3 ve daha fazla grup karşılaştırmalarında Kruskal Wallis testi; 2' li grup karşılaştırmalarında Bonferonni düzeltilmeli Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Nicel değişkenler arasındaki ilişki Spearman korelasyon analizi ile incelenmiştir. Araştırmadaki tüm istatistiksel analizlerde p değeri 0.05'in altındaki tüm sonuçlar anlamlı kabul edilmiştir.

2.5. Araştırmanın Etik Yönü

Araştırma için Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu Başkanlığından 09.05.2018 2018-134-09/05 sayılı protokolno'lu izin alınmıştır. Araştırmanın yürütülmesinde kullanılan ölçekler için (HÖGÖ ve CKÖ) yazarlardan elektronik posta ile izin alınmıştır. Hastalara gerekli bilgiler verilerek yazılı ve sözlü olarak bilgilendirilmiş, gönüllü olur formu ile izin alınmıştır.

3. Bulgular

Tablo 1'de görüldüğü gibi araştırmaya katılanların %85.6'sının 18-65 yaş aralığında olduğu [yaş ortalaması: 50.09 ± 13.61 (min:19-mak:79 yıl)], %52.8 'inin kadın, %72.8 'inin evli , %43.2 'sinin lise eğitim düzeyinde, %86.4'ünün kliniğe yatış gününü 1-4 gün, %54.4 'ünün daha önce ameliyat olduğu, %57.6 'sının kronik hastalığının bulunmadığı, % 76'sının sigara kullanmadığı ve % 96.8'inin alkol kullanmadığı saptandı.

Tablo 1. Hasta Öğrenim Gereksinimleri Puanı İle Sosyo-Demografik Özellikleri Arasındaki İlişki

DEĞİŞKENLER	Ort $\pm$ ss			Min.-Maks.	
YAŞ*	50,09 $\pm$ 13,61			19-79	
	HÖGÖ			CKÖ	
	N(%)	Ort $\pm$ ss	p	Ort $\pm$ ss	p
18-65	107 (85,6)	177,06 $\pm$ 28,94	0,018	67,60 $\pm$ 9,19	0,551
66-79	18 (14,4)	192,94 $\pm$ 18,91		69,72 $\pm$ 7,37	
CİNSİYET*			0,716		0,903
Kadın	66 (52,8)	179,28 $\pm$ 27,03		67,54 $\pm$ 9,77	
Erkek	59 (47,2)	179,42 $\pm$ 29,73		68,32 $\pm$ 8,00	
MEDENİ DURUM*			0,462		0,386
Evli	91 (72,8)	179,97 $\pm$ 29,14		67,28 $\pm$ 9,38	
Bekâr	34 (27,2)	177,67 $\pm$ 25,94		69,58 $\pm$ 7,56	
EĞİTİM DÜZEYİ**			0,032		0,849
Okur-yazar	13 (10,4)	184,23 $\pm$ 31,54		68,53 $\pm$ 8,04	
İlköğretim	34 (27,2)	166,82 $\pm$ 34,39		66,38 $\pm$ 12,11	
Lise	54 (43,2)	185,29 $\pm$ 24,59		67,83 $\pm$ 7,93	
Önlisans	12 (9,6)	187,50 $\pm$ 11,56		70,33 $\pm$ 7,53	
Lisans	12 (9,6)	174,66 $\pm$ 22,71		69,50 $\pm$ 4,01	
DAHA ÖNCE AMELİYAT OLMA*			0,370		0,607
Evet	68 (54,4)	175,97 $\pm$ 30,30		67,94 $\pm$ 10,09	
Hayır	57 (45,6)	183,38 $\pm$ 25,20		67,87 $\pm$ 7,464	

KLİNİĞE YATIŞ SÜRESİ / GÜN**					
1-4 gün	108 (86,4)	179,99 ± 29,32		68,49 ± 7,82	
5-9 gün	14 (11,2)	176,78 ± 21,07		64,28 ± 14,20	
10-15 gün	3 (2,4)	168,33 ± 15,63	0,450	64,00 ± 16,00	0,655
KRONİK HASTALIK*					
Evet	55 (42,4)	186,43 ± 26,07	0,006	68,40 ± 9,80	0,534
Hayır	70 (57,6)	173,78 ± 28,77		67,52 ± 8,28	
SİGARA KULLANMA *					
Evet	30 (24,0)	179,93 ± 25,94	0,970	68,06 ± 7,02	0,668
Hayır	95 (76,0)	179,16 ± 29,04		67,86 ± 9,51	
ALKOL KULLANMA*					
Evet	4 (3,2)	197,50 ± 24,62		63,25 ± 17,34	
Hayır	121 (96,8)	178,75 ± 28,22	0,217	60,06 ± 8,63	0,751

Ort.±ss: Ortalama ± standart sapma; Min.: Minimum; Maks.: Maksimum, * Man Whitney U Testi **Kruskal Wallis Testi

Ameliyat öncesinde hastaların hasta öğrenim gereksinimleri puanı ile sosyodemografik özellikleri arasındaki ilişkinin incelendiği analiz sonuçlarına göre yaş, eğitim düzeyi, kronik hastalık durumu değişkenleri ile hasta öğrenim gereksinimleri ölçeği puanı arasında anlamlı ilişki saptandı ($p < 0.05$). Ameliyat öncesinde cerrahi korku puanı ile hastaların cinsiyet, medeni durum, daha önce ameliyat olma durumu gibi diğer sosyodemografik özellikleri arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir ilişki saptanmadı ($p > 0.05$) (Tablo 1).

Hastaların cerrahi korku ve hasta öğrenim gereksinimleri ölçeği alt gruplarından aldıkları puan ortalamaları şu şekildedir; cerrahi korku ölçeği-kısa süreli 34.65 ± 3.68 , cerrahi korku ölçeği-uzun süreli 33.25 ± 6.04 , ilaçlar 32.60 ± 3.47 , yaşam aktiviteleri 32.86 ± 6.35 , toplum ve izlem 17.98 ± 3.95 , duruma ilişkin duygular 14.66 ± 4.45 , tedavi komplikasyonlar 34.80 ± 6.40 , yaşam kalitesi 28.46 ± 5.81 , cilt bakımı 17.96 ± 3.74 olarak saptandı (Tablo 2).

Tablo 2. Araştırma Grubunu Oluşturan Hastaların Cerrahi Korku Ölçeği ve Hasta Öğrenim Gereksinimleri Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarına Göre Dağılımı (N=125)

	Ort. ± ss	Min.-Mak.
Cerrahi Korku Ölçeği	67.91 ± 8.95	27,00 – 8,00
CKÖ-Kısa süreli	34,65 ± 3,68	20,00 - 40,00
CKÖ-Uzun süreli	33,25 ± 6,04	6,00 - 40,00
Hasta Öğrenim Gereksinimleri Ölçeği	179.35 ± 28.22	83,00 - 237,00
İlaçlar	32,60 ± 3,47	24,00 -40,00
Yaşam Aktiviteleri	32,86 ± 6,35	12,00 - 45,00

Toplum Ve İzlem	17,98 ± 3,95	6,00 - 29,00
Duruma İlişkin Duygular	14,66 ± 4,45	5,00 - 45,00
Tedavi Komplikasyonlar	34,80 ± 6,40	9,00 - 45,00
Yaşam Kalitesi	28,46 ± 5,81	12,00 - 40,00
Cilt Bakımı	17,96 ± 3,74	5,00 - 25,00

Ort.±ss: Ortalama ± standart sapma; Min.: Minimum; Mak.: Maksimum

Araştırmaya katılan hastaların HÖGÖ alt boyut puan ortalamaları en yüksek “tedavi ve komplikasyonlar” 34.80 ± 6.40 (min: 9– mak: 45) alt boyutunda, en düşük ise “duruma ilişkin duygular” 14.66 ± 4.45 (min: 5 -mak: 45) alt boyutunda bulundu. CKÖ toplam puan ortalaması 67.91 ± 8.95 (min: 27 – mak: 80) ve HÖGÖ toplam puan ortalaması 179.35 ± 28.22 (min:83- mak:237) olarak saptandı.

CKÖ ve HÖGÖ ölçeklerinin ortalama toplam ve alt ölçek puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı olmamakla birlikte, kısa dönem korkular ile cerrahi korku ölçeği toplam puan ile öğrenme gereksinimleri arasında negatif yönde zayıf bir ilişki bulundu ($p < 0.01$) (Tablo 3).

Tablo 3. Hastaların CKÖ Madde Toplam ve Alt Boyutları Ortalamalarının HÖGÖ Puan Ortalamaları Arasındaki İlişkinin Dağılımı

	Cerrahi Korku Ölçeği Toplam Puanı		Kısa Dönem Korkular		Uzun Dönem Korkular	
	r	p	R	P	r	p
HÖGÖ toplam puan ortalaması*	-0.009	0,922	-0,062	0,786	0,025	0,786

*Spearman Korelasyon Testi

4. Tartışma

Ameliyat öncesi cerrahi korku, cerrahi işlem geçirmeyi bekleyen hastaların çoğunda görülebilen duygusal bir tepki olmakla birlikte, hastalardaki bu korkunun derecesi, ameliyat sonrası öğrenim gereksinimlerini önemli ölçüde etkileyebilmektedir.

Yapılan araştırmada hastaların HÖGÖ’den alınan puanların alt boyutları incelendiğinde, en yüksek puanın ‘tedavi ve komplikasyonlar’ boyutundan alındığı saptanmıştır. Bu durum, hastaların alışık olmadıkları tedavi süreci hakkındaki bilgi gereksinimlerinin en yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir. Literatür incelendiğinde, benzer sonuçların saptandığı çalışmalar olduğu görülmüştür. Taşdemir ve ark. (2010), Şendir ve ark. (2013), Terek ve ark. (2014) yapmış oldukları çalışmalarda da hastaların en önemli gereksinimlerinin tedavi ve sonrası süreci hakkında olduğu bildirilmiştir (Tablo 2). HÖGÖ sonuçları incelendiğinde alt boyutlardan önem düzeyi puanı en düşük olan boyut “duruma ilişkin duygular” alt boyutu olarak belirlenmiştir. Araştırma sonucunun literatür ile paralel sonuçlar gösterdiği saptanmıştır (Taşdemir ve diğ., 2010; Orgun & Şen, 2012; Dağ ve diğ., 2014).

HÖGÖ toplam puanları incelendiğinde, hastaların ortalama olarak 179.35 ± 28.22 puan aldığı görülmektedir. Aynı ölçek kullanılarak yapılan diğer çalışmalar incelendiğinde; HÖGÖ toplam puanını Taşdemir ve ark. (2010) beyin cerrahisi hastalarında 198.75 ± 30.6 , Orgun ve Şen (2012) cerrahi hastalarında 201.73 ± 25.16 , Demirkıran ve Uzun (2012) koroner by-pass ameliyatı geçiren hastalarda 183.48 ± 23.26 , Şendir ve ark. (2013) diz ve kalça protezi yapılan hastalarda 188.00 ± 44.53 , Dağ ve ark. (2014) jinekolojik ameliyat yapılan hastalarda 203.65 ± 37.10 , Polat ve ark. (2014) üniversite hastanesinde yatan hastalarda 165.95 ± 45.44 , Yılmaz ve ark. (2015) batin cerrahisi yapılan hastalarda 207.52 ± 24.14 , Şahin ve ark. (2015) kolorektal kanser cerrahisi uygulanan hastalarda 199.6 ± 29.7 , Soyer ve ark. (2018) bir üniversite hastanesinde ameliyat olan hastalarda 205.0 ± 26.7 olarak saptamıştır. Aynı ölçek ile yurtdışında yapılan çalışmalar incelendiğinde, HÖGÖ toplam puan ortalamalarını Jickling ve ark. (1997) koroner bypass ameliyatı geçiren hastalarda 181.17 ± 32.02 , Jacobs (2000) cerrahi hastalarında 106.2 ± 48.6 olarak belirtmiştir. Bu çalışmadan elde edilen puan ortalaması diğer çalışmalardan düşüktür. Farkın araştırmaların yapıldığı örneklem grubu ve hastane ile ilgili olduğu düşünülebilir.

Bu sonuçlara dayanarak bu çalışmada, ameliyat olacak genel cerrahi hastalarının öğrenim gereksinimlerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

CKÖ alt ölçeklerinin toplam ortalama puanlarının dağılımı ise: CKÖ-K 34.65 ± 3.68 ; CKÖ-U 33.25 ± 6.04 'dir. Hastaların "Cerrahi Korku Ölçeği" (CKÖ) puan ortalaması 67.91 ± 8.95 idi (Tablo2). Bu skaladaki toplam ortalama puan, ameliyat bekleyen hastaların, ameliyat öncesi ve ameliyat sonrası dönemlerle ilgili orta derecede bir korku düzeyine sahip olduğunu göstermektedir.

Shahmansouri ve ark. (2014) İran'da koroner arter baypas ameliyatı için gerekli grefti bekleyen hastalarda korku ve kaygıyı incelemek için yürüttüğü bir çalışmada, hastaların %38'inde orta düzeyde bir korku olduğunu belirtmiştir. Bağdıgen ve Karaman Özlü (2016), ameliyatı bekleyen hastaların korku derecesi ve sosyal destek algıları arasındaki ilişkiyi analiz etmiş ve ameliyat öncesi dönemde hastaların orta derecede bir korku düzeyine sahip olduğunu bulmuşlardır. Gürsoy (2001) ayrıca ameliyat öncesi kaygı düzeylerini ve etkileyen faktörleri incelemiş ve hastaların orta derecede kaygı düzeyine sahip olduğunu bulmuştur. Bahsedilen bu sonuçlar, bu çalışmanın sonuçları ile uyumludur.

5. Sonuç ve Öneriler

Araştırma sonucunda hastaların yaşadıkları korku ile öğrenme gereksinimleri arasında istatistiksel olarak anlamlı olmamakla birlikte, negatif yönde zayıf bir ilişki bulundu. Ayrıca ameliyat olacak genel cerrahi hastalarının öğrenim gereksinimlerinin yüksek olduğu görüldü. Araştırma kapsamına Batı Karadeniz Bölgesinde yer alan bir üniversite hastanesinin genel cerrahi kliniğine ameliyat olmak için kabul edilen hastalar alındı. Bu nedenle araştırma sonuçları, sadece bu örneklem grubundaki özellikleri taşıyan hastalara genellenebilir. Ayrıca araştırma kapsamına alınan hastaların sosyo-kültürel demografik özellikler açısından benzer özellikler taşıması da araştırmanın sınırlılığı olarak değerlendirilebilir.

Sonuç olarak çalışmanın sonuçları dikkate alınarak aşağıdaki öneriler getirilmiştir:

1. Hasta ile yapılan ilk görüşme esnasında hastanın ameliyata yönelik kısa ve uzun dönem korku düzeyleri belirlenmesi,
2. Belirlenen bu korku düzeylerinin hastada hangi olumsuz etkileri yarattığının belirlenmesi,
3. Belirlenen bu etkilerin hastanın ameliyat sonrası taburculuk dönemine nasıl yansıtacağı düşünülmüş olarak hastanın öğrenim gereksinimlerinin belirlenmesi,

4. Hastaların, HÖGÖ kapsamında yer alan tedavi ve komplikasyonlar, yaşam aktiviteleri ve ilaçlar konuları için öğrenim gereksinimlerinin yüksek olduğu dikkate alındığında mevcut hasta eğitim içeriklerinin yeniden düzenlenmesi ve hasta eğitimlerinin hasta için uygun zamanda planlanması,
5. Eğitimin yararlılığının artırılması için hastanın sosyo-demografik ve sağlık öyküsü özelliklerinin iyi bilinerek gereksinim duyulan konuya yönelik taburculuk eğitiminin planlanması,
6. Farklı hasta gruplarında ve daha kapsamlı örneklem ile benzer çalışmaların geliştirilmesi,
7. Çalışmaya sadece ameliyat öncesi hasta grubu dâhil edildiğinden daha kapsamlı sonuçlar elde edilebilmesi için ameliyat öncesi-sonrası karşılaştırma yapılabilmesi açısından hastaların ameliyat sonrası dönemde tekrar değerlendirilmesi önerilmektedir.

Kaynaklar

- Akkaş Gürsoy, A. (2001). To determine the anxiety levels and the factors which may cause anxiety in preoperative surgical patients. *Journal of Nursing Research Development (HEMAR-G)*, 1, 23-29.
- Avşar, G., & Kaşıkçı, M. (2009). Ülkemizde hasta eğitiminin durumu. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 12(3), 67-73.
- Bağdigen, M., & Özlü, Z. K. (2018). Validation of the Turkish Version of the Surgical Fear Questionnaire. *Journal of PeriAnesthesia Nursing*, 33(5), 708-714.
- Bubela, N., Galloway, S., McCay, E., McKibbin, A., Nagle, L., Pringle, D., et al. (1990). The patient learning needs scale: reliability and validity. *Journal of Advanced Nursing*, 15(10), 1181-1187.
- Christian, L. M., Graham, J. E., Padgett, D. A., Glaser, R., & Kiecolt-Glaser, J. K. (2006). Stress and wound healing. *Neuroimmunomodulation*, 13(5-6), 337-346.
- Çatal, E. ve Dicle, A. (2008). Hasta Öğrenim Gereksinimleri Ölçeği'nin Türkiye'de geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 1(1): 19-32.
- Dursun, H. B., & Yılmaz, E. (2015). Batın cerrahisi yapılan hastaların öğrenim gereksinimleri. *Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 2(3), 65-70.
- Erdil, F., & Özhan Elbaş, N. (2001). *Cerrahi hastalıkları hemşireliği*. Ankara: Aydoğdu Ofset.
- Fedai, T., Çetin, M., & Abdulkadir, T. (2010). Tedavi sürecindeki gereksiz değişkenliklerin pareto analizi ile değerlendirilmesi. *Sağlık Bilimleri Dergisi*, 19(3), 184-190.
- Galloway, S. C., & Graydon, J. E. (1996). Uncertainty, symptom distress, and information needs after surgery for cancer of the colon. *Cancer Nursing*, 19(2), 112-117.
- Gürlek, Ö., & Yavuz, M. (2013). Cerrahi kliniklerde çalışan hemşirelerin ameliyat öncesi hasta eğitimi uygulama durumları. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 16(1), 8-15.
- Gürsoy, A., Candaş, B., Güner, Ş., Yılmaz, S. (2016). Preoperative stress: an operating room nurse intervention assessment. *Journal of PeriAnesthesia Nursing*, 31(6), 495-503.

- Jacobs, V. (2000). Informational needs of surgical patients following discharge. *Applied Nursing Research*, 13(1), 12-18.
- Jickling, J. L., & Graydon, J. E. (1997). The information needs at time of hospital discharge of male and female patients who have undergone coronary artery bypass grafting: a pilot study. *Heart&Lung*, 26(5), 350-357.
- Jlala, H. A., French, J. L., Foxall, G. L., Hardman, J. G., & Bedforth, N. M. (2010). Effect of preoperative multimedia information on perioperative anxiety in patients undergoing procedures under regional anaesthesia. *British Journal Of Anaesthesia*, 104(3), 369-374.
- Kindler, C. H., Harms, C., Amsler, F., Ihde-Scholl, T., & Scheidegger, D. (2000). The visual analog scale allows effective measurement of preoperative anxiety and detection of patients' anesthetic concerns. *Anesthesia&Analgesia*, 90(3), 706-712.
- Orgun, F., & Şen, G. (2012). Bir devlet hastanesinin cerrahi birimlerinde yatan hastaların öğrenim gereksinimlerinin saptanması. *Uluslararası Hakemli Akademik Spor Sağlık Ve Tıp Bilimleri Dergisi*, 2(4), 52-64.
- Öz, F. (2010). *Sağlık alanında temel kavramlar*. Yenilenmiş ikinci baskı. Ankara: Mattek Matbaacılık Bas. Yay. Tic. Ltd. Şti., 130- 145.
- Özer, C., Şahin, M., Dağdeviren, N., Aktürk, Z. (2002). *Birinci basamakta hasta eğitimi*. *Sted*,11(1): 11-14.
- Polat, S., Celik, S., Erkan, H. A., Kasali, K. (2014). Identification of learning needs of patients hospitalized at a university hospital. *Pakistan Journal Of Medical Sciences*, 30(6), 1253.
- Shafer, A., Fish, M. P., Gregg, K. M., Seavello, J., & Kosek, P. (1996). Preoperative anxiety and fear: a comparison of assessments by patients and anesthesia and surgery residents. *Anesthesia&Analgesia*, 83(6), 1285-1291.
- Shahmansouri, N., Janghorbani, M., SalehiOmran, A., Karimi, A. A., Noorbala, A. A., Arjmandi, A., Nikfam, S. (2014). Effects of a psychoeducation intervention on fear and anxiety about surgery: randomized trial in patients undergoing coronaryartery bypass grafting. *Psychology, Health &Medicine*, 19(4), 375-383.
- Soyer, Ö., Dönmez, Y. C., Van Giersbergen, M. Y. (2018). Ameliyat olan hastaların öğrenim gereksinimlerinin belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 11(3).
- Stirling, L., Raab, G., Alder, E. M., Robertson, F. (2007). Randomized trial of essential oils to reduce perioperative patient anxiety: feasibility study. *Journal of advancednursing*, 60(5), 494-501.
- Selimen, D., & Andsoy, I. I. (2011). The importance of a holistic approach during the perioperative period. *AORN Journal*, 93(4), 482-490.
- Şahin, S. Y., İyigün, E., Açikel, C. (2015). Kolorektal kanser cerrahisi uygulanan hastaların bilgi gereksinimlerinin belirlenmesi. *TAF PreventiveMedicineBulletin*, 14(5), 401-405.

- Şendir, M., Büyükyılmaz, F., Muşovi, D. (2013). Patients' discharge information needs after total hip and knee arthroplasty: A quasi-qualitative pilot study. *RehabilitationNursing*, 38(5), 264-271.
- Taşdemir, N., Guloglu, S., Turan, Y., Cataltepe, T., Özbayır, T. (2010). Learning needs of neurosurgery patients. *Journal of Neurological Sciences*. 27(4), 414-420.
- Terek, M.Ç., Dağ, H., Dönmez, S., Güleç, D., Eminov, A., Saruhan, A. (2014). Jinekolojik operasyon geçiren kadınların taburculuk öncesi öğrenim gereksinimleri. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 30(1), 49-59.
- Theunissen, M., Peters, M. L., Schouten, E. G., Fiddlers, A. A., Willemsen, M. G., Pinto, P. R., et al. (2014). Validation of the surgical fear questionnaire in adult patients waiting for elective surgery. *PloSOne*, 9(6), e100225.
- Uzun, Ö., & Demirkıran, G. (2012). Koroner arter bypass greft ameliyatı geçiren hastaların taburculuk sonrası öğrenim gereksinimleri. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 28(1), 1-12.
- Vermişli, U. H. S., Çukurova, İ., Baydur, H., Yılmaz, E. (2016). Kulak burun boğaz ve baş boyun cerrahisi kliniğinde cerrahi tedavi için yatan hastaların ameliyat öncesi hasta öğrenim gereksinimi ve kaygı arasındaki ilişki. *Kulak Burun Bogaz İhtis Derg*, 26(2), 79-91.
- World Health Organization (WHO). (2020). Basic documents, Forty-Ninth Edition. World Health Organization. Erişim Adresi: https://apps.who.int/gb/bd/pdf_files/BD_49th-en.pdf.

Beyanlar

Bu makale, herhangi bir toplantıda sözlü/poster bildiri olarak sunulmamış ya da bildiri kitapçıklarında tam metin ve/veya özeti basılmamıştır. Araştırmanın yapılmasında herhangi bir kurum/kuruluş/şahıstan herhangi bir destek alınmamıştır. Makale tez çalışmasından üretilmemiş, ve yazarlar herhangi bir çıkar çatışması beyan etmemektedir. Yazar katkıları Fikir: NT, DYT, BEC Tasarım: NT, DYT, BEC Denetleme: NT, DYT, BECKaynaklar: NT, DYT, BECVeri toplama ve/veya işleme: NT, DYT, BEC Analiz ve/veya yorum: NT, DYT, BEC Literatür taraması: NT, DYT, BECYazı yazan: NT, DYT, BECEleştirel inceleme: NT, DYT, BEC. Araştırma için Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu Başkanlığından 09.05.2018 tarihli 2018-134-09/05 sayılı protokol no'lu izin alınmıştır. Araştırmanın yürütülmesinde kullanılan ölçekler için (HÖGÖ ve CKÖ) yazarlardan elektronik posta ile izin alınmıştır. Hastalara gerekli bilgiler verilerek yazılı ve sözlü olarak bilgilendirilmiş, gönüllü olur formu ile izin alınmıştır.

Extended Abstract

Background: It is known that 60-80% of the patients who will undergo surgical intervention feel fear about the preoperative process and the fear affects the surgical process negatively. This fear also affects the learning needs of the patients. Aim: This study was conducted to determine the relationship between the fear experienced by patients undergoing surgical intervention and their learning needs. Methods: The research planned in the descriptive-analytical design was carried out to determine the relationship between the fear experienced by patients undergoing surgical intervention and their learning needs. Between September 2018 and January 2019, it was performed on patients who were accepted to have surgery at

the General Surgery Clinic of a university hospital in West Black Sea Region. The sample of the study consisted of patients speaking and understanding in Turkish, hospitalized in the general surgery service, over the age of 18, without any psychiatric diagnosis, general condition suitable for the interview, and volunteering for participation in the study (n = 125). “Patient Identification Form”, “Patient Learning Needs Scale” and “Surgical Fear Scale” were used to collect the data. Results: According to the results of the analysis 85.6% of the participants in the study were between the ages of 18-65, 52.8% were women, 72.8% were married, 43.2% were at the high school education level, 86.4% were hospitalized for 1-4 days, 54.4% more. It was determined that 57.6% had no chronic disease, 76% did not smoke and 96.8% did not use alcohol. According to the results of the analysis examining the relationship between the patients' educational needs score and their sociodemographic characteristics before surgery, a significant relationship was found between the variables of age, education level, chronic disease status and the score of the patient education needs scale ($p < 0.05$). There was no statistically significant relationship between the surgical fear score and other sociodemographic characteristics of the patients such as gender, marital status and previous surgery ($p > 0.05$). Conclusion and Recommendations: As a result of the study, although it was not statistically significant, a weak negative correlation was found between the fear experienced by the patients and their learning needs. In addition, it was observed that general surgery patients who will undergo surgery have high educational needs. The patients who were accepted to undergo surgery in the general surgery clinic of a university hospital in the Western Black Sea Region were included in the study. For this reason, the results of the study can be generalized only to patients with characteristics in this sample group. In addition, the fact that the patients included in the study have similar characteristics in terms of socio-cultural demographic characteristics can be considered as the limitation of the study. Final judgements can be reached by testing the study in different patient groups and on more comprehensive samples.